

INLEIDING

ROLLEN, CONTEXT EN AMBITIE

Web 2.0 plukt de vruchten van merendeels bestaande technologie en zet deze op een nieuwe wijze in. In een zeer korte tijd heeft dit geleid tot een explosie van creativiteit, innovatie en productiviteit die wereldwijd gedragen wordt door talloze individuen

Aan de basis van deze stormachtige ontwikkeling ligt een netwerk van netwerken dat evolueert tot een utility grid, een intelligente bron van content en functionaliteit, het zenuwstelsel van een toenemend verknoopte maatschappij

In ongeveer 15 jaar heeft de communicatie en de informatie-uitwisseling tussen mensen een ontwikkeling doorgemaakt die zijn weerga niet kent. De eerste tien jaar daarvan, de jaren '90, werden gekenmerkt door soms onbeheerste en bij vlagen bijna religieuze opvattingen over de mogelijkheden van het internet en het Web voor alle maatschappelijke sectoren. Het geloof en het vertrouwen in de mogelijkheden waren zo groot dat – achteraf gezien – de correctie door de zogenoemde Dot-com crisis in 2000 onvermijdelijk was.

Na een periode van relatieve rust die volgde op het uiteenspatten van de Dot-com luchtbel, stijgt het Internet met de Web 2.0-gedachte naar een nieuw niveau. Web 2.0 plukt de vruchten van merendeels bestaande technologie en zet deze op een nieuwe wijze in. Hierdoor krijgen miljoenen mensen de gelegenheid om het internet te gebruiken voor hun persoonlijke en gemeenschappelijke doelstellingen. In een zeer korte tijd heeft dit geleid tot een explosie van creativiteit, innovatie en productiviteit die wereldwijd gedragen wordt door talloze individuen die door Time Magazine werden uitgeroepen tot Person of the year.¹

Aan de basis van deze stormachtige ontwikkeling ligt een netwerk van netwerken dat niet langer een passieve infrastructuur is voor het transport van bits, maar een dynamisch systeem van faciliteiten. Het netwerk evolueert tot een utility grid, een intelligente bron van content en functionaliteit, het zenuwstelsel van een toenemend verknoopte maatschappij. De praktische toepassingen van deze netwerkgebaseerde architectuur beginnen we nog maar pas te ontdekken. Het is de basis voor de innovatiemissie van SURF.

Centraal in deze nieuwe innovatiegolf staan de activiteiten van het individu in zijn sociale context, vrijwel ongehinderd door grenzen, in een genetwerkte maatschappij waar de onderwijsinstelling als een kennisonderneming waarde aan toevoegt. Dit vormt de kern van drie thema's waarmee de WTR de ontwikkelingen in de ICT beschrijft en de effecten daarvan op het hoger onderwijs en onderzoek:

- Het individu in zijn sociale context;
- Vervagende grenzen in een genetwerkte maatschappij;
- De (hoger) onderwijsinstelling als kennisonderneming.

Iedere bijdrage in dit Trendrapport bestrijkt één of meer van deze drie thema's. De mate waarin de thema's met elkaar samenhangen, weerspiegelt de mate waarin ICT alle terreinen van ons leven beïnvloedt. De keuze voor een ICT-oplossing op één terrein heeft steeds meer effecten op andere terreinen. Er moet niet alleen over de schutting worden gekeken, er moet daadwerkelijk worden samengewerkt over meerdere domeinen.

De drie thema's waarmee de WTR de ontwikkelingen in de ICT beschrijft en de effecten daarvan op het hoger onderwijs en onderzoek zijn:

- Het individu in zijn sociale context;
- Vervagende grenzen in een genetwerkte maatschappij;
- De (hoger) onderwijsinstelling als kennisonderneming.

In het SURF Meerjarenplan 2003>6 'De kern van de zaak' was er nog sprake van een heroriëntatie op de gebruiker die werd ingedeeld in één van drie contexten: Onderwijs, Organisatie of Onderzoek. In het huidige Meerjarenplan 2007/10 wordt uitgegaan van de toenemende vervlechting op ICT-gebied en staan de activiteiten van de diverse doelgroepen centraal.

De WTR verwacht dat die ontwikkeling zich krachtig doorzet, maar nu met het accent op de rollen van de gebruikers en de context waarin zij ICT gebruiken. ICT maakt deze ontwikkeling mogelijk en de gebruiker wil het, kan het en doet het.

Het accent op rollen maakt het verschil tussen 'binnen' en 'buiten' in toenemende mate diffuus, zowel voor organisatie-onderdelen als voor de organisaties als geheel. De instellingen voor hoger onderwijs en onderzoek staan voor de uitdaging deze nieuwe dynamiek te ondersteunen en het hokjesdenken te doorbreken. Dit vergt ambities, het benutten van rollen en het vormen van structuur.

Het accent op rollen maakt het verschil tussen 'binnen' en 'buiten' in toenemende mate diffuus, zowel voor organisatie-onderdelen als voor de organisaties als geheel. De instellingen voor hoger onderwijs en onderzoek staan voor de uitdaging deze nieuwe dynamiek te ondersteunen en het hokjesdenken te doorbreken. Dit vergt ambities, het benutten van rollen en het vormen van structuur.

Om die reden heeft de WTR er voor gekozen om de traditionele opzet van het Trendrapport op meerdere niveaus te doorbreken. Het huidige Trendrapport bestaat uit één deel, met de bedoeling dat alle belanghebbenden vanuit meerdere rollen hetzelfde onder ogen krijgen. De bijdragen zijn geschreven vanuit dezelfde drie thema's, maar met uiteenlopende invalshoeken en met verschillende accenten. De rode draad wordt gevormd door de aanbevelingen voor ambities aan die lezers die vanuit hun rol een speciale verantwoordelijkheid hebben voor de vooruitgang van de informatie-infrastructuur van het hoger onderwijs en onderzoek in Nederland.

Referentie

¹ Gossman, L., *Time's Person of the year*, TIME magazine, 13 december 2006.